

PROSVETNI DELAVEC

SOCIALISTIČNE SILE PREUSMERJAJO ŠOLSTVO NA NOVO POT

Razgovor s članom Izvršnega sveta LRS in predsednikom republiškega Sveta za šolstvo Vladkom Majhnom

Uredništvo »Prosvetnega delavca« je ob začetku novega šolskega leta naprosilo tovariša Vladka Majhna za odgovore na nekatera vprašanja predvsem v zvezi s potekom reformnega procesa na naših šolah; objavljamo vprašanja in odgovore.

Vprašanje: Zanimal bi nas takle pogled nazaj in naprej: kako daleč smo pravzaprav trenutno s šolsko reformo - zlasti naše osnovne šole - in pa kateri problemi stojijo še pred nami, preden bomo dobili takšno osnovno šolo, kot smo si jo zamislili s šolsko reformo?

XVI. plenarna seja Glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, ki je obravnavala šolsko reformo in delo političnih organizacij, je poudarila, da je odvisna preobrazba šolstva od akcije zavestnih socialističnih sil; ne bomo je mogli doseči samo s silami, ki delujejo v področju šolstva. V reformna prizadevanja sodijo vsi ukrepi, ki jih uporabljamo zato, da bi razbili togost starega šolskega sistema in neživljenjskost vzgojnega in izobraževalnega dela; s takimi ukrepi pa hkrati izgrajujemo novi šolski sistem in ga vsebinsko prilagajamo novim družbenim ekonomskim potrebam današnje socialistične družbe. Jasno podoba o reformnem procesu in njegovem napredovanju torej dobimo, če povežemo vse ukrepe in prizadevanja v celoto, ki obsega: povečano skrb političnih in oblastvenih organov za napredek družbenega upravljanja v področju šolstva; razširjanje materialne osnove šolstva, ki se kaže v dveh smereh: v izgradnji novih šol in v ustanavljanju novih šol; razne reorganizacijske ukrepe v celotnem šolskem sistemu od osnovne šole do univerze; spremembe v učnih programih; uvajanje novih predmetov in dejavnosti v šole; pospešena rast predšolskih ustanov in vzgojnih ustanov v stanovanjskih skupnostih; intenzivnejše delo pri izobraževanju odraslih; izpremenjene pogoje za prestopanje v šole itd. Kdor koli torej spremlja vsa prizadevanja in ukrepe, mora priznati, da le-teh ni bilo malo, nasprotno pa zelo mnogo in pomenijo začetek šolsko-reformnega procesa, ki bo šele v naslednjih letih prišel do obsežnejšega in globljega izraza. Nepopolno podoba o šolski reformnem delu pa bi dobili, če bi ocenjevali reformne dosežke izključno po spremembah in napredku posameznih šol ali po novih učnih ter vzgojnih metodah v določenih šolah. Kajpada tudi tega ne smemo podcenjevati in pozabljati; želeli bi, da bi bil tudi napredek na tem področju hitrejši in boljši. Do tega pa bo moralo priti, ker bodo pričeli doslej izvedeni ukrepi čedalje bolj pritiskati na šolsko prakso. Za začetek je važno, da se je posrečilo socialističnim silam usmeriti šolstvo na novo pot, hkrati pa povečati zanimanje za šolstvo v vsej družbi.

Oblikovanju osnovne šole smo odmerili dokaj skrb, vse pozornosti pa bo morala biti deležna tudi v prihodnosti. Osnovna šola predstavlja izhodišče našega izobraževalnega sistema. Od njenih osnov bodo v precejšnji meri odvisni tudi uspehi in raven vseh nadaljnjih šol. Morda ne pretiravam, če rečem, da postaja osnovna šola »preizkusni kamen« naše reforme nasploh. Njeno pomembnost presojamo z dveh plati; učencem mora zagotoviti osnovne splošne izobrazbe, s katerimi bodo mogli nadaljevati izobraževanje v nadaljnjih šolah; v višjih razredih pa mora ugotavljati posebnosti učencev in njihove sposobnosti ter jih pravilno usmerjati v nadaljnje šole in življenjske poklice. Če hoče izpolniti svoje poveljne naloge, se ne sme in ne more oblikovati po enotnem kopitu kot povsod enaka splošna izobraževalna šola, temveč mora biti kar najbolj mnogostrana, zlasti v višjih razredih, sicer svoje usmerjalne vloge ne bo mogla izpolnjevati. Oblikovanje osnovne šole karakterizirajo naslednje značilno-

ska šola in 4 poklicne gospodinj-ske šole. V š. l. 1959/60 odpiramo v Mariboru višjo komercialno šolo, nekatero strokovno šolo odpirajo nove oddelke, oddelki ljubljanske srednje tehnike pa se zaradi preobremenjenosti šole osamosvajajo v samostojne šole in tako dalje.

Ustanavljanje strokovnih šol in novih oddelkov pri obstoječih šolah je neposredno povezano z naglim razvojem gospodarstva in komunalnega sistema ter s potrebami po novih strokovnih kadrih. Iz administrativnih šol moramo dati sposobne uslužbenke občinskim upravam, da ne bo zaostajalo njihovo delo in da ne bo zaradi počasnega poslovanja naraščalo število uslužbenecv na občinah. Naraščanje uslug v gostinstvu in povečani turizem zahtevata dotok novih kvalificira-

2. Nižja stopnja osnovne šole (t. j. od 1. do 4. razreda) je že delala po novih učnih programih. Prve izkušnje potrjujejo, da so programi v bistvu primerni, da so se izboljšali uspehi na tej stopnji ter da je v splošnem napredovala tudi kvaliteta učnega in vzgojnega dela. To nam vliva upanje, da se bodo v prihodnosti izboljšali uspehi tudi na višji stopnji.

3. Osnovna šola uspešno uveljavlja svobodne aktivnosti učencev. V lanskem letu se je okrepilo delo v šolskih združenjih ter se nekateri podeželske osnovne šole že pričele približevati proizvodnim panogam v svojem okoliščju. Mestne šole in šole v industrijskih središčih proučujejo, katere združne in proizvodne oblike bi bile primerne zanje.

4. Za osnovne šole je značilno, da stoje na čelu povezovanja z gospodarskimi in družbenimi organizacijami. Pri ostalih šolah to zelo pogrešamo, tembolj, ker vemo, da so vse ostale šole v razvitejših krajih kot večina osnovnih šol.

Z letošnjim šolskim letom uvajamo novi učni program in predmetnik v peti razred osnovne šole. V dosedanjem sistemu je bil ta razred, posebej pa še 1. razred bivše gimnazije, izredno občutljiva točka, ki je prizadevala učencem največ preglavice zaradi skokovitega prehoda od razrednega k predmetnemu pouku. Z novim petim razredom skušamo ta prehod omiliti. Vse priznanje zaslužijo prosvetni delavci, ki prevzemajo v letošnjem letu nase to nalogo. Sodim, da bo poskus uspel, če bosta izpolnjena dva pogoja: prvi, da bodo šole kot celote prevzele skrb za izoblikovanje dela v petem razredu; razrednikom bodo morali pomagati vsi učitelji, razredni in predmetni, ter jim lajšati iskanje novih poti; drugi pogoj je iskanje posebnega učno-vzgojnega procesa, ki bo v tem razredu za-ključil razredni pouk in odprl vrata v predmetni pouk. Kolektivna odgovornost šole za uspeh petega razreda bo odpravila hrup okoli iskanja učnega gradiva in odbiranja razrednikov.

Osnovna šola bo reformirana, ko bomo v vseh razredih uveljavili nove učne programe, ko se bo materialno in kadrovska takota okrepila, da bo sposobna izvajati naloge, predvidene s šolsko reformo. Na to bodo odločilno vplivali tudi nadaljnji ukrepi organov družbenega upravljanja.

Vprašanje: Svet za šolstvo LRS je v zadnjih mesecih razpravljalo o številnih vzgojnih vprašanjih in potrdil ustanovitev nekaterih novih šol, ki naj pomagajo našemu delovnemu človeku priti do potrebne splošne in strokovne izobrazbe; bi lahko povedali, katere so te nove šole in katere smotre ste zasledovali, ko ste se odločili za njihovo ustanovitev oziroma potrditev?

V šolskem letu 1958/59 je začelo delovati 24 novih strokovnih šol, in sicer: 1 ekonomska srednja šola v Novem mestu, 2 administrativni šoli v Novem mestu in Kranju, 1 gostinska šola v Mariboru, 3 vajejske šole za gostinstvo, 4 živinorejsko-poljedelske šole, 3 živinorejsko-sadjarjske šole, 3 vinarsko-sadjarjske šole, 1 poljedeljsko-hmeljar-

odraslih v izobraževalnih centrih bo pripravil sekretariat za delo, delavskim univerzam pa bosta nudila pomoč Zveza svobod in Zavod za izobraževanje v delavskem in družbenem upravljanju. Obsežne priprave za izobraževanje odraslih obetajo, da se bo v letošnjem letu delo še bolj razmahnilo. Prosvetne delavce pa pozivamo, da kolikor največ morejo, pomagajo vsem ustanovam za izobraževanje odraslih.

Predavateljskemu osebju v ustanovah za odrasle bo olajšano delo, če bo proučilo pripravilo Izvršnega sveta o začasni ureditvi oddelkov za izobraževanje odraslih pri šolah ter drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih.

Ko razširjamo izobraževanje odraslih in ga vključujemo v naš sistem izobraževanja kot popol-

janje nekaterih novih predmetov, kot so tehnična vzgoja, gospodinjstvo, razne oblike proizvodnega dela in telesna vzgoja so dobile večji poudarek; bi nam povedali nekaj o tem?

Novi predmeti v reformiranem šolskem sistemu imajo dva pomena. Pravična je trditev, da z njimi zblížujemo šolo z življenjem. Ne smemo pa pozabiti tudi na dejstvo, da razbijamo z novimi predmeti tudi intelektualistični karakter stare šole, zaradi tega zaslužijo novi predmeti posebno pozornost vse družbe. Brez njih bi ne bilo mogoče izravnavati razmerja med umskim in fizičnim delom. Večina teh predmetov, kakor so tehnična vzgoja, gospodinjstvo in razne oblike proizvodnega dela, ne prenesejo, če hočejo zasidrati šolo v okolje, togega republiškega načrtovanja, zato smo se odločili, da bomo postavili zanje samo osnove programov, podrobno pa jih bodo predpisovali lokalni organi. Sedaj je važno, da jim oskrbimo prve materialne temelje, prosvetni delavci pa se morajo začeti temeljito pripravljati nanje. S temi predmeti se bo okrepilo sodelovanje šol z gospodarskimi in družbenimi organizacijami. Dvomim, da bi brez takega sodelovanja sploh uspeli.

Vprašanje: Pri reformi pouka v naših šolah je eno glavnih vprašanj vsekakor materialno stanje šolstva; kako kaže v tem pogledu?

Materialno zadovoljevanje šolstva narašča iz leta v leto. Plače prosvetnih delavcev so dobro urejene; problem predstavljajo nezadovoljivi honorarji za strokovnjake, ki se vključujejo v učno in vzgojno delo zlasti v strokovne šole. Šolski prostor se povečuje kakor še nikoli doslej, komune in okraj ogromno žrtvujejo v ta namen. Prej ali slej bomo morali rešiti problem nadaljnega razvoja šolstva v manj razvitih predelih Slovenije, ki občutno zaostajajo za razvitimi, kar se očitno kaže v Prekmurju in na Dolenjskem.

Vprašanje: Posebno vprašanje je seveda učni kader; kaj menite, da bi bilo potrebno ukreniti v tem smislu, da bi pouk po novih programih čimprej zaživel?

V zvezi z učnim kadrom so pereči trije problemi: prvič pridobitev čez dva tisoč novih učiteljev za vse vrste šol v Sloveniji; drugič enakomernjša razmestitev kadra po ljudski republiki, ker teži po razpisih ves kader v razvitejše kraje, kjer so ugodnejši delovni pogoji in življenjske razmere, medtem ko nastajajo v manj razvitih področjih vrzeli, ki resno ogrožajo redno delovanje šol. Tretji problem je nadaljnja strokovna rast in družbeno-politična poglobljenost ka-

dra. Nujna je reforma izobraževanja prosvetnih delavcev, organiziranje kvalitetne pedagoške službe in načrtna skrb za vodilne kadre v šolstvu.

Vprašanje: Kot izvenšolsko delo prihaja za prosvetne delavce v poštev tudi udeleževanje v raznih kulturno-prosvetnih društvih; kaj bi o njihovem dosedanem prizadevanju na tem področju lahko povedali kot predsednik republiškega Sveta Zveze svobod in prosvetnih društev?

V kulturno-prosvetnih društvih zavzemajo prosvetni delavci vidno mesto. V nekaterih krajih so gonila sila ljudskoprosvetnih prizadevanj. Naša želja je, da bi starejši in izkušeni tovariši z večjo vneto vključevali v to delo mlajše. To ne bo koristilo samo napredku društev, temveč tudi rasti mladih kadrov, ker bodo življenjske izkušnje, pridobljene v tem področju, oplajale tudi njihovo družbeno ter učno in vzgojno delo v šolah.

Vprašanje: Ali je po Vašem mnenju stanje v našem pedagoškem tisku zadovoljivo, ali pa bi bilo treba v tej smeri storiti več za pomoč vzgojiteljem pri njihovem vsakdanjem delu z mladino?

Ce ocenjujemo pedagoški tisk iz ozko slovenskega merila, bi mogli najti precej vrzeli in pomankljivosti, če pa ga ocenjujemo s širšega jugoslovanskega obzorja, potem je pedagoški tisk pri nas izredno bogat in pester. Premagati moramo naše tipično slovensko samozadovoljstvo in seči po jugoslovanski literaturi, pa bomo spoznali, da so nas nekateri republike prerale pri reševanju marsikaterega aktualnega pedagoškega vprašanja. Poglavitna naloga pedagoške službe je spremljanje, kako se strokovno spopolnjujejo prosvetni delavci, zato bi bila ena izmed njenih nalog tudi navajanje prosvetnih delavcev k čitanju pedagoške literature.

Vprašanje: In naposled: katero izmed številnih nalog bi na začetku novega šolskega leta prosvetnim delavcem posebej dobronamerno položili na srce?

V jubilejnem letu Zveze komunistov se obračam k vsem prosvetnim delavcem z gorečo željo, da bi jim bila borba Zveze komunistov najsvetlejši zgled, kako se je treba boriti in delati za blaginjo ljudstva in napredek človeštva. Program Zveze komunistov nam bodi idejna vodilja, revolucionarnost in gorečnost komunističnih borcev naj nas navdušuje k požrtvovalnosti in nepopustljivosti v težavah, ljubezen do ljudstva in socialistične domovine pa plamen, ki ga užigajmo v srcih naših najmlajših!

Seja Sveta za šolstvo LRS

29. avgusta so se prvič po letnem odmoru zbrali člani Sveta za šolstvo LRS na svojo 21. sejo. Predsedoval ji je tovariš Vladko Majhen.

Glavna točka dnevnega reda je bila razprava o Višji komercialni šoli - potrditev uredbe, predmetnika in učnega načrta ter proračuna.

Sedež Višje komercialne šole bo v Mariboru; za to so se odločili z namenom, da bi ne bilo vse višje šolstvo centralizirano v Ljubljani, temveč tudi v industrijskih središčih. Posamezni oddelki šole pa bodo lahko ustanovljeni tudi v drugih krajih, če bo to potrebno.

Pouk na Višji komercialni šoli bo razdeljen v dve skupini: industrijsko in zunanjetrgovinsko. Šola bo dveletna. Sluhatelji pa bodo redni in izredni. Svet za šolstvo je potrdil predloženi učni načrt in predmetnik, ven-

nih kadrov v gostinstvo. Napor, ki jih vlagamo v povečanje kmetijske proizvodnje, v kooperacijo in spreminjanje odnosov na vasi, se ne dajo uresničiti brez strokovnih in specializiranih kadrov. Zaradi tega so bile reorganizirane vse kmetijske šole in spreminjeni vsi učni programi. Vse večja skrb komun, stanovanjskih skupnosti in gospodarskih skupnosti in gospodarskih organizacij za družbeno prehrano in razne gospodinjске uslužnostne obrate terja usposabljanje novih kvalificiranih gospodinjskih poklicev. V višji komercialni šoli v Mariboru bomo pričeli izobraževati specializirane komercialne kadre za vse gospodarske panoge, v letošnjem šolskem letu bomo odprli dva oddelka in to za zunanjo trgovino in industrijo.

Vprašanje: Nedavno so bili potrjeni tudi nekateri novi učni načrti za šole za odrasle - katere so poglavitne značilnosti teh novih učnih načrtov v primerjavi s prejšnjimi?

Svet za šolstvo LRS je predpisal doslej učne programe za odrasle za osnovno šolo, za strojni odsek tehnične šole, za kmetijske šole, za ekonomske šole, za čevljarški odsek usnjarjske šole ter enotni načrt iz slovenskega jezika in družbeno-ekonomskih ved za vse omenjene vrste šol. Ustanovam za izobraževanje odraslih pa bo dobrodošel tudi enotni program za družbeno-ekonomsko vzgojo, ki ga je predpisal Svet za šolstvo za industrijske in vajejske šole. Ob tem poudarjam, da se je Svet za šolstvo ukvarjal s programi za odrasle pri rednih šolah, potemtakem le z eno vejo izobraževanja odraslih. Programe za izobraževanje

noma enakovredno vejo izobraževanja, stoje pred nami trije osnovni problemi:

- prvi je organizacijski. S priporočilom Izvršnega sveta smo hoteli opozoriti ustanovitelje izobraževalnih ustanov za odrasle, da se naj izogibljajo klasičnim oblik »razreda« in »šolskega leta« in da iščejo take organizacijske oblike, ki bodo ustrezale odraslim, kajti bistveno vprašanje pri odraslih je pridobitev določenega znanja, ki ga ni nujno vezati na organizacijsko obliko razreda in časovno razdobje šolskega leta.

- Drugi problem je vsebinski. Pri sestavljanju učnih programov nas je vodilo načelo, da obdržimo strokovne predmete v šolah za odrasle v istem obsegu kot v rednih šolah, z nadaljnjimi izkušnjami pa jih bomo še razširjali in poglobljali, ker imajo strokovni delavci boljše in trdnjše osnove iz stroke kakor redni učenci. Prejšnje splošno izobraževalne predmete smo združili v družbeno-ekonomsko vzgojo, ki ima svoj jasen smoter: vzgajati razgledane upravljavce naše socialistične družbe.

- Tretji problem je metodika pouka v ustanovah za odrasle. V tem področju začinjamo orati ledino, vsa naša dosedanja praksa je namreč zgrajena na izkušnjah rednih šol z doraščajočo mladino. Uspevali bomo toliko hitreje, kolikor se bodo predavatelji povezali v čvrste skupine in kolektive, ki bodo skupno razglabljali o načinih dela z odraslimi.

Vprašanje: V razpravah okrog učnih programov je bilo precej govora o načinih, kako približati šolo življenju in današnjim potrebam; tu ste se odločili za wa-

JAVNA OBRAVNAVA

predloga zakona o osnovni šoli v LR Sloveniji

Med drugimi šolskimi zakoni in predpisi, ki jih je predvidel zvezni Splošni zakon o šolstvu, je tudi republiški zakon o osnovni šoli. Izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije je na seji dne 19. junija 1959 razpravljala o osnutku tega zakona, ki ga je predložil naš republiški svet za šolstvo. Ker gre za izredno važen zakon, ki bo živo in daleč vnaprej posegel v življenje, je izvršni svet smatral za potrebno, preden bo kot zakonski predlog prišel na dnevni red seje Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS, dati osnutek v javno obravnavanje. Kot posebna priloga 67. številke »Delavca« dne 8. julija 1959 izšel »Predlog zakona o osnovni šoli«. Naproseni so bili vsi državljani, šolski odbori, sveti za šolstvo pri okrajnih in občinskih ljudskih odborih, skratka vsi zainteresirani posamezniki, organizacije, organi in zavodi, da pošljejo do 1. septembra 1959 Odboru za prosveto in kulturo pri Republiškem zboru Ljudske skupščine LRS svoja mnenja in predloge. Čas, ki je bil odmerjen za javno obravnavanje tega zakonskega osnutka, ni bil samo prekratek, marveč je tudi padel v obdobje poletnih dopustov, v katerem je v veliki meri omrtvičeno delo organov in ustanov, ki naj bi posegle v razpravo.

Pomen zakona, ki je v razpravi in ki pride pred Ljudsko skupščino še v enem letošnjih jenskih zasedanjih, nam postane jasnejši, če ga vsaj bežno primerjamo z dvema drugima zakonoma iz leta 1869 in z Zakonom o narodnih šolah kraljevine Jugoslavije iz leta 1929. Zakon iz leta 1869 je bil prav gotovo v neki meri in smislu radikalnejši od zakona iz leta 1929, tako zaradi uvedbe splošne osemletne obveznosti, ki se je resda le počasi in neenotno uvajala ter se je dokončno, t. j. brez vseh omejitev in olajšav glede šolskega obiska, izvedla šele v FERJ, pa tudi zaradi snovne širine osnovnošolske izobrazbe in uvedbe vrste učnih predmetov zaradi lažjizacije osnovne šole in uvedbe materinščine kot učnega jezika. Zakon o narodnih šolah iz leta 1929 slovenski osnovni šoli ni prinesel bistveno nič novega. Potrdil in utrdil je dvotirni ali pravzaprav trotirni sistem obveznega šolanja z osnovno šolo, meščansko šolo in nižjo gimnazijo.

»Pregled šolstva na svetu«

V seriji »Pregled šolstva na svetu«, ki jo izdaja UNESCO, je pred kratkim izšla druga knjiga. (World Survey of Education II. Primary Education. Unesco and Evans Brothers, Ltd, London, 1958, str. 1387). Medtem ko je obsegala prva knjiga (1955. leta) vprašanja od predšolske vzgoje do najvišje stopnje izobrazbe, se druga knjiga omejuje le na prvo stopnjo izobrazbe in prikazuje podrobneje osnovno šolo v kakih 200 deželah. Prva tri poglavja obravnavajo izobrazbeno prvo stopnjo s splošnega stališča, analizo sedanjih stanja in razvoj osnovne šole v toku zadnjih 30 let. Prikazi posameznih dežel so narejeni po določeni shemi, ki naj olajša primerjalno proučevanje. Za vsako deželo posebej je izdelan zgodovinski pregled, prikazana njena prosvetna politika in upravljanje, organizacija, problemi in tendence ter bibliografija.

Osnovnošolskega zakona, ki je sedaj v razpravi, ne moremo presojati po kriterijih, ki veljajo za buržoazno šolstvo. Naša osnovna šola in zakon o njej raste iz potrebe ter zahtev socialistične družbe, iz potrebe po popolni vskladitvi vzgojnih in izobrazbenih smotrov šole z ljudskimi interesi. Vse to se odraža v naših šolsko reformnih stremljenjih, ki oblikujejo tudi novi osnovnošolski zakon. Leta mora biti takšen, da bodo v njem prišle do polnega, jasnega in nedvoumnega izraza vse značilnosti in družbene funkcije osnovne šole.

V tem smislu je treba razumeti obrazložitev, da predlog novega zakona ni »naštevaje pravnih norm v smislu klasične koncepcije zakonov«. V njem se izražajo predvsem naša pedagoška in družbeno-politična načela ter stremljenja. Novi zakon naj pomaga odtrgati osnovno šolo od njene stare miselnosti in življenjske odmakljenosti, ki se je do neke mere le še drži. Postavi jo naj v njeno okolje, v življenje, od katerega naj nenehno dobiva pobude, pomoč, v katerem naj zajema svojo vsebino in kateremu tudi sama daje svoj pečat.

V ospredju je zatorej notranja reorganizacija šolskega dela in življenja. Naša osnovna šola naj bo manj »šolska« ustanova v starem smislu, njeno delo naj ne sloni na znanih prisiljavalnih kasarniških metodah. Gre za humanizacijo šole, ki naj prirodno in nepriljudno prispeva k vzgoji in izobrazbi mladine. Učenec naj ne bo samo objekt, marveč hkrati tudi subjekt vzgoje in izobrazbe. Sam naj s svojim aktivnim sodelovanjem pri pouku, v življenju in delu šole, pa tudi s prostovoljnimi dejavnostmi, s šolskimi in razrednimi skupnostmi prispeva k realizaciji vzgojnih in izobrazbenih ciljev šole.

Napredovanje učencev in opevanje je postavljeno na drugačne osnove kakor doslej. Družba, zlasti še šola kot njen izobrazbeni organ, naj gresta učencu, ki je v obdobju najbolj intenzivnega in vsestranskega razvoja, nasproti ter naj skušata s polnim razumevanjem usmerjati in podpirati njegov razvoj. Posebno razumevanje mora šola pokazati v primerih, ko nastopijo pri učencu ovire na poti do rednega napredka. V takem primeru mu mora nuditi prav konkretno pomoč. Z enakim razumevanjem mora iti šola nasproti učencu, ki prehiteva v razvoju, ki se razvija enostransko i. p. Zato naj skuša spremljati učenca, kolikor le mogoče daleč in intenzivno, tudi izven same učilnice, v času, ki ga prebije v šoli, doma, v stanovanjski skupnosti, v krožkih in drugod.

Zagotovljena morata biti pravilna idejnost in vzgojnost pouka, ki naj dajeta učencem osnove za znanstveni, t. j. materialistični pogled na svet ter jih pripravljata za njihovo poznejše koristno delo in življenje v družbi. Poudarjena je skrb za nekatera učinkovita področja, ki so bila doslej nekoliko zanemarjena, tako skrb za moralno vzgojo in telesno-zdravstveno vzgojo.

Sodeč po časopisnih poročilih, je prišlo na razpravi o osnutku osnovnošolskega zakona na seji Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS do vidnega izraza mnenja, da je treba še posebej obdelati tista vprašanja, tiste člene, ki ob-

ravnava vsebinsko stran osnovne šole, kakor tudi tiste, ki zadevajo nova učnovzgojna področja.

Novi zakon postavlja osnovno šolo tudi organizacijsko in upravno v korpunalno okolje, kamor spada po svojem delu. V tej sredini je šola le eden izmed akterjev v izobraževanju in vzgoji mladine. Izobraževanje in vzgoja mladine je pretežka in preveč odgovorna naloga, da bi jo prepustili samo učitelju. K izobraževalnemu procesu je pritegnjena v taki ali drugačni obliki in meri vsa skupnost, najbolj pa tisti njen del, ki je učencu in šoli najbližji. Novi zakon skuša precizirati vsaj važnejše naloge, pravice in dolžnosti, ki jih imajo pri obveznem izobraževanju in vzgoji mladine šola, učitelj, razredni in šolski učni zbor, upravitelj, šolski odbor, občinski ljudski odbor s svetom za prosveto in kulturo ter upravnimi organi, okrajni ljudski odbor, Svet za šolstvo LRS in ostali forumi. Iztopajo kot nove posebno nekatere kompetence in naloge, od katerih naj omenimo posebej sodelovanje občin pri vsebinskem programu šole z dopolnjevanjem predmetnika in učnega načrta.

Enotnost osnovne šole bo izvedena načelno in praktično z zgotovitvijo mreže popolnih osemletnih šol vsaj za vse višje razrede, z enotnim predmetnikom in učnim načrtom, ki ga po določenih osnovah in načelih Prosvetnega sveta Jugoslavije predpiše republiški Svet za šolstvo.

Zakon zagotavlja tudi potrebno stalnost šolske mreže. Osnovne šole ustanovijo občinski ljudski odbori, če je dana potreba in so izpolnjeni določeni pogoji. Ustanavljajo jih skladno s programom razvoja osnovnih šol, ki ga za določeno dobo sestavi okrajni ljudski odbor. Odločbo o ukinutvi neke osnovne šole pa izda Izvršni svet Ljudske skupščine LRS.

Osnovna šola ima naloge in obveznosti pri izobraževanju odraslih. 4. člen zakona napoveduje v tej zvezi posebne predpise. Šolstvo in izobraževanje odraslih sta v našem sistemu izobraževanja neločljivo povezana. Tudi popolna enotnost obveznega osnovnega izobraževanja je izvedljiva samo z vključitvijo rednega obveznega šolanja in izobraževanja odraslih.

Zakon daje zdrave osnove za razvoj manjšinskega šolstva. Mladini narodnih manjšin zagotavlja neovirano šolsko vzgojo in izobraževanje v njenem materinem jeziku. Vodstvu šole, zlasti neposrednim organom družbenega upravljanja, t. j. šolskemu odboru, učiteljskemu zboru in upravitelju, odmerja novi zakon naloge in kompetence. Posebno pozornost posveča zakon prostovoljnimi dejavnostmi učencev, ki se razvijajo ob šoli in izven šole, pa tudi razrednim in šolskim skupnostim.

Skratka, novi zakon hoče povzeti, kar najbolj jasno določiti in vokviriti vse, kar so v zvezi z osnovno šolo izgrebla na dan naša šolskoreformna prizadevanja in o čemer diskutiramo že nekaj let. Osutek zakona je zdaj tu. Zgotovimo in povzemimo zatorej za ključne našega dosežanja razpravljanja o osnovni šoli in jih priobčimo Odboru za prosveto in kulturo Republiškega zbora Ljudske skupščine LRS, da bo delo poslancev pri sprejemanju novega osnovnošolskega zakona olajšano. A. Š.

VSAK ZAČETEK JE TEŽAK

S skupnimi močmi pa niso nerešljivi tudi najtežji problemi

399 učiteljev na tečajih in seminarjih

Učno osebje se pripravlja za delo v novi šoli

Komaj so se zaprla šolska vrata za učenci in dijaki, ki so odšli na počitnice, že so se začeli zbirati učitelji in profesorji v tečajih, ki naj bi jim bili priprava za prihodnje šolsko leto, da bi z boljšimi vzgojnimi in učnimi postopki dosegli večje učne in vzgojne uspehe.

Pedagoški center pri Svetu za šolstvo ter republiški inšpektorati za splošnoizobraževalno in strokovno šolstvo so pripravili vrsto tečajev za učno in vzgojno osebje v otroških vrtcih, osnovnih šolah ter v strokovnih šolah in v domovih.

Od 22. do 27. junija je bil v Pedagoškem centru v Ljubljani tečaj za učno osebje, ki poučuje na vajenskih in industrijskih šolah nove družbeno ekonomske predmete. Učence v teh šolah pripravljajo, da bodo kot kvalificirani delavci delali v gospodarskih podjetjih kot delavci in kot upravljavci, zato se morajo v šoli seznaniti s tem, kako je treba voditi gospodarstvo v podjetjih, ki so vključena v korpunalno gospodarstvo, da bodo lahko s polnim razumevanjem sodelovali v delavskih in upravnih svetih podjetij ter v komuni.

Strokovnjaki iz korpunalnega gospodarstva in družbenega upravljanja so predavali učnemu osebju, da je dobilo pregled nad učno snovjo in nad samim obsegom ustreznih snovi.

Tečaja v Ljubljani se je udeležilo 50 učnih oseb iz goriskega, koprškega, kranjskega, ljubljanskega ter novomeškega okraja.

Enak tečaj je bil od 29. junija do 3. julija v Mariboru za učno osebje iz mariborskega, celjskega in murskosoboškega okraja. Na tečaju v Mariboru je bilo 55 udeležencev.

Od 27. do 30. junija je bil na Pedagoškem centru v Ljubljani štiridnevni seminar za učne osebe, ki poučujejo zemljepis v višjih razredih osnovnih šol. Na seminarju so podrobno predelali učni načrt, se seznanili s sodobnimi

učili za ta predmet in s tem, koliko in kako naj učenci samostojno delajo pri sprejemanju učne snovi ob ekskurzijah in s svobodnimi aktivnostmi pri pouku. Poleg predavanja in diskusij so bile tudi ekskurzije, da bi se udeleženci čimbolj poglobili v praktično pripravo ekskurzij. Na seminarju je bilo 58 oseb.

Od 6. do 13. julija je bil na Pedagoškem centru tečaj za učno osebje, ki poučuje slovenski in srbsko-hrvatski jezik na osnovnih šolah. Predavatelji so obravnavali tista poglavja iz pouka slovenskega jezika, ki delajo učencem na tej stopnji največ težav: to so posamezni deli slovenske slovnice, pravorečja, spisja ter vsebinsko in estetsko uspešno reproduciranje literarnih del z recitacijami in deklaracijami.

Tečaj je obiskovalo 53 učnih oseb.

V letu 1958 je bil štirinajstdnevni tečaj za učne osebe, ki naj bi bili okrajni inštruktorji za glasbeni pouk v nižjih razredih osnovnih šol, letos je bil tečaj za okrajne inštruktorje za glasbeni pouk v višjih razredih osnovnih šol. Tečaj je vodil prof. Kalan in seznanil udeležence s sodobnimi metodami glasbenega pouka na srednji stopnji, vadiji pa so zborovodstvo, spoznavali glasbeno literaturo, zgodovino glasbe in imeli vaje v uporabi Orifovega instrumentarija. Pester delovni program je omogočil, da so vzdržali redno po 7 ur dnevne dela. Na tečaju je bilo 43 oseb, ki poučujejo glasbo na raznih šolah.

Od 6. do 11. julija je bil na vzgojiteljski srednji šoli v Ljubljani seminar za vzgojitelje v domovih in drugih izvenskolskih otroških ustanovah. Namen seminarja je bil, da seznanijo vzgojitelje s smotri in učnimi ter vzgojnimi načeli reformirane šole, z vsebino in oblikami izvenskolskih dejavnosti, ki naj jih razvija šola, da bi vzgojo in učenje v izvenskolskih ustanovah vskladili s prizadevanji nove šole in tako zanesli tudi v domove bolj mnogovrstno in pest-

ro interesno dejavnost mladine. Tem nalogam so bila posvečena vsa predavanja na seminarju.

Udeležencev je bilo 36.

Istočasno in na istem zavodu je bil enotedenski seminar za glasbeno vzgojo v otroških vrtcih. Dopoldne so imele udeležence predavanja o glasbenem pouku predšolskih otrok in vaje ter hospitacije pri glasbenem pouku, popoldne ogled dobro urejenih otroških vrtcev in filmov za to starostno stopnjo, delavnice ter igrice.

Na seminarju je bilo 29 otroških vrtnaric.

Od 6. do 11. julija je bil v Pedagoškem centru tečaj za učne osebe, ki naj bi kot inštruktorji podali pridobljeno znanje na okrajnih tečajih tistim učiteljem, ki bodo v prihodnjem šolskem letu poučevali v petem razredu osnovne šole po novem učnem načrtu predmeta spoznavanje narode in spoznavanje družbe. Ker ni učnih knjig za te predmete, so udeleženci dobili predvsem učno snov in navodila, kje naj ustrežno snov poiščejo.

Tečaj je obiskovalo 43 učnih oseb.

Od 1. do 3. julija je bil tečaj za učitelje nižje organiziranih šol v Ilirski Bistrici, ki ga je priredilo tajništvo Sveta za šolstvo pri OLO Koper za učiteljstvo svojega okraja s sodelovanjem Pedagoškega centra pri SS LRS.

Na tečaju je sodelovalo 32 učiteljev.

Tečaj za učitelje gospodinjstva v osnovnih šolah in tečaj za učitelje, ki poučujejo biologijo v višjih razredih osnovnih šol ter o šolskih zadrugah in šolskih vrtovih sta bila zaradi tehničnih ovir odpovedana in preložena na poznejši čas.

Skupno so trajali tečaji in seminarji v juniju in prvi polovici julija 55 dni, udeležilo se jih je 399 učiteljev, predmetnih učiteljev in profesorjev, ki so žrtvovali del počitnic in dali s tem svoj prispevek za izboljšanje vzgoje in pouka v naših šolah.

V. C.

Učiteljev primanjkuje

Skoraj vsak dan beremo poročila o sejah občinskih svetov za šolstvo, ki ugotavljajo, da primanjkuje učnega osebja. Majhna tolažba nam je, da ne manjka učiteljev samo pri nas, ampak je to zelo razširjen pojav tudi v mnogih bogatih in gospodarsko razvitih državah. Vprašanje je v tem, kako da nismo tega do sedaj tako močno občutili in da nismo prej ukrenili potrebno, da bi se izognili tem neprilikom. Naša učiteljska so nam dajala učiteljski naraščaj za nadomestilo tistih, ki so šli v pokoj, umrli ali kakor koli zapustili učiteljsko službo; nismo pa vzgojili dovolj učiteljev, da bi krili potrebo po učnem osebju za nagel in velik porast števila šoloobveznih otrok. Od leta 1953 do leta 1959 je naraslo število šoloobveznih otrok v Sloveniji v obsegu osemletne šolske obveznosti od 198.812 na okoli 230.000, torej približno za 31.000 otrok, t. j. za najmanj 1000 učnih oseb. Ves čas po vojni nam je primanjkovalo učnih oseb na vseh vrstah šol in za vzgojitelje v domovih in mladinskih ustanovah. Posebno so se razvile in razširile strokovne šole in tudi za te je bilo treba več kakor 1000 novih učnih oseb. Učiteljska in univerza so krili vsakoleten odhod učnih oseb, niso pa krili novih potreb. Višja pedagoška šola da toliko novih učnih oseb, kolikor dobi slušateljev z gimnazij ali drugih strokovnih šol učitelje samo prekvalificira, t. j. jim da višjo izobrazbo.

Naravnost porazno sliko o številnem stanju učnega osebja nam je dal drugi razpis prostih službenih mest za učno in vzgojno osebje na šolah in v drugih ustanovah v Ljudski republik Sloveniji v avgustu t. l. Razpisanih je bilo 2285 izpraznjenih mest, od tega v okraju Celje 224, Gorica 123, Koper 154, Kranj 220, Ljubljana 491, Maribor 580, Murska Sobota 286 in Novo mesto 207. Ako pregledamo razpis po občinah, vidimo, da so najbolj prizadete gospodarsko pasivne občine v novomeškem okraju, deloma v celjskem v Slovenskih goricah in v Prekmurju. Na nekaterih šolah manjka do 75 % učnih oseb in je upravičena skrb, kako bodo v teh krajih začeli s poukom.

V Ljubljani, Mariboru, Celju, Kranju in nekaterih večjih krajih so sicer razpisana mesta, vendar ni take nevarnosti, da bi ne dobili učnih oseb, kljub temu, da se v razpisu nahaja pripomba za mnoga razpisana mesta »stanovanjska ni!« Za približno šestino službenih mest v razpisu ni stanovanj, pri nekaterih razpisanih mestih pa sploh ni omenjeno stanovanje. Občine, ki jim je za to, da bodo šole imele učitelje, bodo pač morale poskrbeti za stanovanja.

Zelo malo razpisanih mest ima družinska stanovanja, na razpisa so skoraj samo samske sobe. Ako želimo, da bo učitelj ostal dalje časa v kraju, bi mu morali poskrbeti primerno stanovanje, da si lahko uredi družinsko življenje. Ponekod se je kar udomačila navada, da se učitelji vozijo vsak dan v službeni kraj, ker stanujejo izven šolskega okoliša. V primerih, da sta mož in žena v različnih krajih v službi, je to nujno, da se eden vozi, toda s stališča prosvetnega dela so taki popotniki, ali kakor jih ponekod imenujejo »selivci«, malo koristni, ker se ne morejo dobro živjeti v šolski okoliš, nimajo pravega stika z ljudstvom ne z mladino, ker so duševno bolj vezani na kraj, kjer stanujejo kakor na okoliš, kjer poučujejo. To je zaenkrat zlo, ki ga ne bo mogoče popolnoma odpraviti. Kjer bodo ugodni življenjski in delovni pogoji, tam bodo tudi učitelji.

S štipendiranjem so si občine zagotovile, da vsaj novinci pridejo na službena mesta, kjer jih potrebujejo. Toda praksa kaže, da po odsluženju obvezni dobi odidejo tisti učitelji, ki niso v kraju doma ali niso z družino vezani na kraj. Večja mesta in industrijska

središča imajo dovolj prosilcev za razpisana mesta, obrobni predeli in gospodarsko pasivni kraji pa ob vsakem razpisu še bolj osiromašijo glede učnega osebja. Učiteljstvo si je priborilo pravico, da si po razpisu svobodno izbira službeni kraj. Ta pravica mora ostati neokrnjena ali ob tem bomo morali najti možnosti, da zagotovimo redno delo tudi na šolah v pasivnih krajih. Ljudska oblast je dolžna skrbeti, da je šoloobvezna mladina deležna ustreznih izobrazbe. Poiskati moramo take oblike in načine stimulacije, da bodo tudi šole v odročnejših krajih imele učitelje. S tem bi nekoliko zavrli tudi odhajanje učiteljev v druge poklice.

Kako obdržati v poklicu učitelje, bi morala razmišljati tudi društva učiteljev in profesorjev. Poiskati bi morali oblike dela, ki bi razvijale med članstvom močnejše vezi in trdnjši čut tovarišstva, kolektivni čut med učitelji, razviti bi bilo treba bolj družabno življenje, posebno v krajih, kjer je veliko mladine v učiteljskih vrstah.

Danes pa je glavno vprašanje, od kod dobiti nove učne osebe, da izpolnimo praznine, ki so se pokazale. Svet za šolstvo LRS je iz-

primerno izobrazbo iz psihologije, pedagogike in metodike. Laže pa je tem dati ustrežno pedagoško izobrazbo kakor učiteljem zadostno tehnično izobrazbo, z izjemo tistih, ki so se leta in leta iz posebnega zanimanja posvetili tej ali oni vrsti ročnih del in dosegli pri tem najlepše uspehe. Ako pritegnemo iz proizvodnje nekaj strokovnih učiteljev, bomo tako sprostili toliko učiteljev za pouk drugih predmetov.

Na novo bo treba urediti učno obveznost za učno osebje, ker novi predmetniki za osnovno šolo določajo število učnih ur za posamezne razrede in predmete, tako da bodo imeli učitelji deloma razredni, deloma predmetni pouk. Pri tem moramo upoštevati, da naj bi bili po možnosti enakomerno obremenjeni pri razrednem in predmetnem pouku. Ob tako velikem pomanjkanju učnega osebja pa ne moremo računati, da bi se znašla učna obveznost.

V učiteljski službi bo treba obdržati še vse učne osebe, ki so sposobne in voljne delati, čeprav so dosegle starostno mejo in pridobile pravico do polne pokojnine.

Poiskati bo treba pa tudi druge možnosti, da pridobimo za učiteljsko službo sposobne ljudi in jih morda v tečajih pripravimo za šolsko delo. V prihodnjih štirih letih bo vsako leto večje pomanjkanje učnega osebja, ker bo število šoloobveznih otrok naraščalo.

V. C.

70-letni jubilej Vajenske šole v Škofji Loki

Letos mineva sedemdeset let, odkar je bila v Škofji Loki ustanovljena obrtno nadaljevalna šola. Pred sedemdesetimi leti se je 44 škofjelokskih obrtnikov zavezlo za strokovno izobrazbo svojih 82 vajencev, ki so bili prej brez teoretičnega pouka. Razvoj obrti je narekoval višjo strokovno usposobljenost mladega obrtniškega kadra.

Podatki iz šolske kronike navajajo, da je že leta 1887 tedanji upravitelj osnovne šole Franc Pava pričel z akcijo za ustanovitev Vajenske šole v Škofji Loki. Za naslednje leto je to težnjo podprl tudi novoustanovljeni šolski odbor, ki je pri tedanjih oblasteh uspel, da se je 2. februarja 1889 izvedlo prvo vpisovanje v šolo. Svečani vpis v šolo je bil v mestni hiši, s poukom pa so pričeli 17. februarja 1889. Že prvo šolsko leto se je v šolo vpisalo 82 vajencev, kar zadosti jasno osvet-

S takšnimi skromnimi sredstvi je pričela Vajenska šola v Škofji Loki delati. Pa tudi takratni pouk je bil kaj skromen. V šoli se je poučevalo le ob nedeljah od 9. do 12. ure, popoldne od 3. do 4. ure ter v torkih in petkih zvečer od 8. do 9. ure; tedensko torej komaj 6 ur pouka. Danes imajo vajenci tedensko 16 ur pouka t. j. tretjino svojega delovnega časa; pouk ob nedeljah in večernih urah pa je odpravljen. Ob pričetku šole so vaje poučevali samo v računstvu, risanju, branju in verouku. Kaj skromen učni načrt je bil to v primeri z današnjim, ko so vajenci deležni v šoli pouka iz slovenskega jezika, zgodovine, slovstva, zemljepisa, strokovnega računstva, zakonodaje, knjigovodstva, strokovnega risanja, strojeslovja, tehnologije in moralke.

Žiča pa so lansko jesen začeli z gradnjo novega trakta, ki bo z modernimi učilnicami in delavnicami za politehnično vzgojo služila svojemu namenu že v jeseni 1960. Brez dvoma je to najlepše darilo naše ljudske oblasti Vajenski šoli v Škofji Loki za njen 70-letni jubilej, saj je bilo v ta namen od OLO v Kranju že v letošnji proračun vnesenih 30 milijonov dinarjev.

Omembe vredno je tudi, da je v času NOB vajenska mladina v Škofji Loki prispevala časten delež v boju za našo svobodo. Na šoli so že pred osvoboditvijo poučevali številni predavatelji splošnih predmetov in preizkušeni mojstri — strokovnjaki. Preko 100 se jih je zvrstilo v 70 letih obstoja šole. Mnogi od njih so se uvrstili med aktivne borce v letih NOB. Njim in predavateljem, ki so po osvoboditvi v novih pogojih vzgajali na šoli naš obrtniški naraščaj, gre zahvala, da se je škofjeloksko obrtnišstvo razvijalo in prosperiralo, da zavzema danes ugledno mesto v našem gospodarstvu družbenega in privatnega sektorja.

»REVVIJA ŠKOLSTVA«

Vodstvom šol in drugih ustanov, organizacijam Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev, prosvetnim delavcem!

Z zaključkom šolskega leta 1958/59 je »REVVIJA ŠKOLSTVA« zaključila drugo leto svojega izhajanja. Relativno kratko razdobje dosežanj izhajanja pa je pokazalo upravičenost njenega obstoja. »REVVIJA ŠKOLSTVA« je v tem času objavila vrsto člankov s področja šolstva in prosvete, zlasti v zvezi z reformo šolstva pri nas in v svetu. Revija bo še naprej obveščala prosvetne delavce o najpomembnejših dognanjih s področja šolstva in prosvete pri nas in tudi v svetu; prinašala bo članke in razprave, v katerih se bodo odražali napori za reformo šolstva in za njegov napredek.

Prva številka »REVVIJE ŠKOLSTVA« v novem letniku je izšla 1. septembra.

Pozivamo šolska vodstva in druge ustanove, podružnice Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev, prosvetne in znanstvene delavce, da se v čim večjem številu naroča na »REVVIJO ŠKOLSTVA« za šolsko leto 1959/60.

Naročnina se obračunava od 1. septembra 1959 do 1. julija 1960. Naročnina znaša 1000 din.

Razširite krog naročnikov »REVVIJE ŠKOLSTVA«! Pri naročanju navedite svoj točen naslov.

Revijo bodo prejimali samo tisti naročniki, ki bodo poravnali vnaprej naročnino!

Tekoči račun: 101-703-3-956.

»REVVIJA ŠKOLSTVA« — Beograd, Kralja Milutina 66. Poštni predal 310.

Kljub pomanjkljivemu pouku in nezahtevnemu učnemu načrtu pa je Vajenska šola v Škofji Loki odigrala v preteklosti veliko vlogo v razvoju obrtnišstva v Škofji Loki, Poljanski in Selški dolini. Še pred večje naloge pa je postavljena danes, ko se z reformo strokovnega šolstva uveljavljajo v šoli poleg vzgojnih principov tudi strokovna usposobljenost in splošna teoretična izobrazba vajencev, ki prevzemajo nase odgovornosti za bodoči razvoj obrtniške dejavnosti in splošnih gospodarskih smernic, kot jih narekuje socialistično gospodarstvo. Jubilej Vajenske šole v Škofji Loki je torej hkrati tudi bilanca obrtniške dejavnosti v Škofji Loki in njeni bližnji okolici.

Današnji učni načrt je prikronega modernejšega učnega šolstva, saj se vajenci po uspešno opravljenem zaključnem izpitu lahko šolajo v Srednje tehnično šolo oziroma v sorodne strokovne šole. Ni daleč čas, ko se bodo vajenci lahko izobrazili v visokokvalificirane strokovnjake: obratovodje, mojstre in inženirje.

Leto ali dve pred vojno sem obiskal ravnatelja Koržeta pri Lenartu v Slovenskih goricah, ko je že prekoračil polno službeno dobo. Po prijetnem obisku je gostitelj družbo zapeljal še na izlet — s svojim avtomobilom. Med tedanjimi šolniki je bil J. Korže bela vrana kot izprašani šofer in lastnik Opelja. V prvih dneh okupacije so Nemci Koržeta zaprli in mu tudi takoj zaplenili tedaj redko šolsko vozilo, da ga pozneje ni nikdar več videl. Ravnatelja Koržeta so sicer Nemci po več tednih izpustili in, ker je moral prisilno delati, se je odločil za šoferja v Pessnici, kjer je končno dočkal zaželeno osvoboditev domovine. Če se spomni na tiste čase, pravi, da je koristno obvladati dvoje poklicev: glavnega in še enega za vsak primer. To so ga izučila izkustva še iz avstrijskih bojev za slovensko stvar.

24. avgusta letos je Janko Korže izpolnil 75 let življenja in praznoval 56-letnico mature; živi v Mariboru.

Rojen na Ponikvi kot sin železničarja, je po meščanski šoli

Lojze Zupanc

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

sporoča šolam in prosvetnim delavcem, da bodo izšle še preostale učne knjige:

UREDNIŠKI ODBOR:

DRUGO BERILO
novo, okoli 10. septembra

ZAVRŠNIK-ZABKAR:

RAČUNICA ZA ČETRTI RAZRED
nova, okoli 15. septembra

KVATERNIK:

FIZIKA I
neizpremenjen ponatis, okoli 10. septembra

ILEŠIČ:

GOSPODARSKA IN POLITIČNA GEOGRAFIJA
nova, okoli 10. septembra

AHLIN:

ANALITIČNA GEOMETRIJA
neizpremenjen ponatis, okoli 15. septembra

PACHEINER:

FRANCOSKA LITERARNA ČITANKA
neizpremenjen ponatis v drugi polovici septembra

NORBERT VOJ:

TEHNOLOGIJA MATERIALA
učbenik za industrijske in vajsenske šole, okoli 15. sept.

BOGDAN BINTER:

OB JADRANSKEM MORJU
gradivo za spoznavanje družbe v petem razredu, že izšlo.

Ravnatelj Janko Korže 75-letnik

Pravi, da je bil v avstrijskih časih boj za zmago slovenske besede in pravice težak, toda časten, prav posebej še na šolskem področju, ko so zavedni učitelji pošiljali nadarjene slovenske fante v višje šole študirat, da ne bi narod ostal brez svoje inteligence.

Po prvi svetovni vojni je Korže postal ravnatelj meščanske šole v Zalcu, nato je bil še v Murški Soboti in slednjič pri Lenartu v Slovenskih goricah. V mlajših letih je sodeloval tudi v orkestru, v telovadnih društvih in sploh na ljudsko-prosvetnem področju. Mnogi njegovi stanovski tovariši in številni učenci se ga radi spominjajo kot uvidevnega predstojnika, vedrega in življenjsko zivahnega vzgojitelja. Včasih poudari, da je plemenita pesem — melodija — tisto uspešno sredstvo, ki zavira slabosti v človeku in ga dela človeka.

In ker si rad delal in poučeval, povrhu pa še veliko prepeval, dragi Janko, ti čestitamo k 75-letnici in želimo še vrsto zdravih let! V imenu prijateljev

Zopet novo moderno šolsko poslopje

V nedeljo 23. avgusta je bilo odprto v Dolenji vasi pri Ribnici novo šolsko poslopje. Od 6. januarja 1944, ko je bila požgana stara šola, so se učenci potikali v majhnih učilnicah v privatnih hišah. Več let so zidali na novem razsežnem zemljišču obnovo paviljonsko zgradbo z zarisano površino 9 a 53 m² s štiri-

vira Rakinjska. Tam črpa in potiska električni motor vodo visoko na hrib nad Dolenjo vasjo, od koder so razpeljane cevi proti Dolenji vasi in Prigorici; napeljana pa bo še naprej proti Ribnici.

Okrog šolske stavbe je skoraj 1 ha 66 a zemljišča, na katerem bo urejen park, sadnjak, drevesnica, poskusno travnišče in njive za šolsko zadržgo. Tako bodo učenci in novi šoli lahko marsikaj delali, opazovali in se učili v učilnicah, delavnicah in zunaj, vse v smislu, kot zahteva življenje in šolska reforma. Drago Vončina

Leto ali dve pred vojno sem obiskal ravnatelja Koržeta pri Lenartu v Slovenskih goricah, ko je že prekoračil polno službeno dobo. Po prijetnem obisku je gostitelj družbo zapeljal še na izlet — s svojim avtomobilom. Med tedanjimi šolniki je bil J. Korže bela vrana kot izprašani šofer in lastnik Opelja. V prvih dneh okupacije so Nemci Koržeta zaprli in mu tudi takoj zaplenili tedaj redko šolsko vozilo, da ga pozneje ni nikdar več videl. Ravnatelja Koržeta so sicer Nemci po več tednih izpustili in, ker je moral prisilno delati, se je odločil za šoferja v Pessnici, kjer je končno dočkal zaželeno osvoboditev domovine. Če se spomni na tiste čase, pravi, da je koristno obvladati dvoje poklicev: glavnega in še enega za vsak primer. To so ga izučila izkustva še iz avstrijskih bojev za slovensko stvar.

24. avgusta letos je Janko Korže izpolnil 75 let življenja in praznoval 56-letnico mature; živi v Mariboru.

Rojen na Ponikvi kot sin železničarja, je po meščanski šoli

Nove knjige in učbeniki

- Rousseau Jean Jacques: Emil ali o vzgoji. I. in II. del. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959. Knjigi sta izšli kot 11. in 12. zvezek Pedagoške knjižnice v prevodu Marije Jamarjeve.
  - Ziebnik Leon: Obča zgodovina pedagogike. 2. izboljšana in razširjena izdaja. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Binter Bogdan: Zgodovina Južnih Slovanov za šteti razred osnovnih šol. 2. izdaja. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Bušič Rudolf-Kopriva Silvo: Latinska vadišnica. I. del. Popravljeni ponatis. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Prvo berilo. Abecedni del sestavi Rudolf Završnik. Berilo sta sestavila Bogomil Gerič in Josip Ribičič. Ilustriral Jože Chuha in Janez Šubic. Prvi ponatis. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Zabkar Jože: Aritmetika in algebra za VI. razred osemletke. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Andolšek Dane in Toš Stanko: Gospodarsko računstvo za ekonomske prednje šole. I. in II. del. 2. izdaja. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Sušteršič France: Aritmetika in algebra za osmi razred osnovnih šol. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Hadži-Vodnik: Zoologija za prvi letnik gimnazij. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Grad Anton: Angleška vadišnica. Druga stopnja. Za 6. razred osnovnih šol. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Grad Anton: Francoska vadišnica. Tretja stopnja. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
  - Sežun Andrej: Računica za drugi razred osnovnih šol. Ljubljana, Državna založba Slovenije 1959.
- E. T.

V Angliji primanjkuje učiteljev

Angleška vlada se je odločila, da bo povečala zmogljivost učiteljskih šol. Tako bodo do jeseni 1962 lahko sprejeli 12.000 novih učiteljskih kandidatov. S tem bo podvojeno sedanje število študentov pedagogike. Hkrati nameravajo skrajšati študij za poklic učitelja na tri leta in na ta način dočeti, da se ne bo zmanjševalo število vsakoletnih diplomantov.

Razrednik v reformirani šoli

po učnem uspehu in vedenju najslabši učenci. Ker novinec ne pozna razmer v šoli, se vse leto pošteno namuči kot razrednik in pili najslabši razred.

Ko učitelj prevzame neki razred, je moralno odgovoren za celoten učni uspeh tega razreda. To seveda ni lahka naloga. Biti mora poleg svoje dobre strokovnosti tudi dober psiholog in pedagog. Razrednik v nižjih razredih, ki je vseh štiri ali pet ur skupaj z učenci, jih kaj kmalu dobro spozna, jih potem pravilno vzgaja in rešuje probleme svojega razreda. Dokaj drugačna je slika v višjih razredih, kjer razrednik poučuje v svojem razredu le po eno ali dve uri na dan. Res je, da mu ob tej ali oni priložnosti ta ali oni učitelj, ki poučuje kak drug predmet, pove o učencih kaj malega. Toda to je vse premalo, da bi svoj razred dobro spoznal. Če hočemo uspešno voditi našo mladino, ji moramo tenko priljubiti. Razrednik mora izkoristiti vsako priložnost, da spozna svoj razred. Ko jih dobro spozna in veš njihove dobre in slabe strani, šele takrat lahko pravilno usmerja in vzgaja. Sam sem svoje učence — nekatere — spoznal šele na izletu ali na športnem dnevu.

POSEBEN PROBLEM: PETI RAZRED

Kdor nenehno proučuje otroško in mladinsko psihologijo in razmišlja o svojih učencih, ta bo znal razred pravilno voditi. Otrok v tej dobi — v dobi pubertete —

nenehno doživlja te ali one duševne spremembe. Golo pridiganje, da morajo ubogati in biti pridni, da se morajo učiti — tega otrok sliši skozi vse leto veliko, tako od razrednika in ostalih učiteljev kakor tudi od staršev. Biti razrednik, ki otrokom samo govori, kakšni morajo biti, to še ni vse. Z otrokom je treba več razgovorov o tem ali onem problemu.

Nekateri otroci kaj radi kritizirajo, kadar nanese beseda o razredniku. Včasih je njihova kritika umestna in pravilna, včasih pa tudi ne. Marsikateri novopečeni učitelj nehoti nasede otroškim željam. Otroci začno novemu razredniku pripovedovati, kako je bil prejšnji strog in še celo vrsto slabosti mu naštejejo. Novinec pač, ki se hoče pokazati pred upraviteljem in ostalimi, da je boljši pedagog in psiholog, pa začne ubirati pot dobrega in iz srca razumevaločega učitelja. Otroci, zlasti v višjih razredih, to dobro izkoristijo in v svoji Pedagoški pogovorni zapiski: »Biti moraš do otrok strog, toda pravičen. Vsako popuščanje pri vzgoji je znak tvoje slabosti. Kolikor starejši je otrok, toliko več spoštovanja mu moraš izkazati in obenem mu moraš dati večjo dolžnost in nalogo.«

Letošnje šolsko leto bo na večjih šolah nastalo težko vprašanje: kdo bo prevzel peti razred, ki ne bo več obstajal v takem smislu kot doslej. Težko je najti zadovoljiv ključ, po kate-

rem bi se vsi enako ravnali pri vprašanju, komu naj peti razred zaupamo. Nedvomno pa drži, da je treba za razrednika petega razreda postaviti izkušnega pedagoga, ki ima večletno prakso, pa bodi to učitelj ali predmetni učitelj. Upravitelj šole, ki naj bi bil usmerjevalec celotnega šolskega dela, bo znal razsoditi, kdo naj bi prevzel peti razred. Pravilno je tudi, da se o tem celoten učiteljski kolektiv temeljito zmeini in odloči. Tistemu, ki prevzema peti razred, pa bi morali ostali tovariši pomagati z navsveti. Ker je večina naših ljudi, ki delajo z otroki, dejavnih tudi po šolskem pouku, je treba razrednika, ki bo poučeval peti razred, vsaj deloma razbremeniti izvenšolskega dela. Na ta način se bo lahko temeljito posvetil svojemu razredu.

ZAHTEVE, ZAHTEVE — KAJ PA PLAČILO?

Razrednik, ki otrokom nudi znanje tudi izven šolskega časa, v raznih krožkih, bo znal pridobiti svoje učence za skupno in boljše delo tudi v šoli. Mesto učitelja-razrednika ni samo v šoli, ampak tudi v izvenšolski dejavnosti. Najsij je razrednik še tako razgledan in bogat s tem ali onim znanjem — če tega znanja ne posreduje otrokom tudi v raznih izvenšolskih oblikah dela, je tak razrednik le goli uradni stargredek, ki po končanem delu zaklene svoj predal in odide domov.

Od razrednika zahtevamo v

novi reformirani šoli vsestransko dejavnost. Toda pri tem bi moralni napor in delo tudi nagravajati. Koliko poštvovalnosti pokažejo nekateri mladi ljudje, ko stopijo v razred, toda njihov elan kaj kmalu mine, ko vidijo, da se za njihov trud nihče ne zmeni in ko ne dobijo niti najmanjše pohvale ali nagrade. Vsako prizadevanje učitelja v izvenšolski dejavnosti bi morali nagravajati. Ker je idealistov vedno manj, je potrebno, ko govorimo o nalogah v reformirani šoli, da povemo tudi o tem besedo, dve.

Vsak učitelj potrebuje za svoj kulturni dvig tudi boljše materialne pogoje. Prosvetni delavec, ki ima v kraju vse ugodnosti, bo tudi v razredu z veseljem in poštvovalnostjo opravil svoj poklic. Kjer pa učitelj v kraju ne more dobiti niti doseganja kosila in večerje, prav gotovo ne moremo pričakovati, da bo z veseljem delal. Kadar postavljamo našemu učitelstvu zahteve, ki v novi reformirani šoli niso majhne, takrat moramo temu garaču nekje na vasi nuditi tudi čimveč osnovnih življenjskih pogojev. Dokler bodo imeli v naših vrstah ljudi, ki samo dvakrat na dan pojedjo nekaj toplenega in ki se stiskajo v podstrešnih sobicah, dalje ljudi, ki v kraju ne morejo najti stanovanja in so prisiljeni voziti se uro ali več do službenega mesta — toliko časa bodo vsake dobronamerne besede tem ljudem le v posmeh.

Kakor si želimo od razrednika vso prizadevnost pri njegovem šolskem delu, enako si želimo vso prizadevnost družbenih činite-ljev, da omogočijo našemu prosvetnemu delavcu primerne življenjske pogoje.

V. R.

